

KOMPROMIS KONSTYTUCYJNY 2026: JAK NAPRAWIĆ TRYBUNAŁ KONSTYTUCYJNY

Wstęp

*Dynamiczna sytuacja polityczna oraz pogłębianie kryzysu konstytucyjnego sprawiają, że konsensualne propozycje wysuwane przed wyborami 2023 roku (patrz: Raport Fundacji Dobry Rząd z 2023 r.) szybko się dezaktualizują. Obecny stan dysfunkcji systemu konstytucyjnego sprawia, że niezbędne jest nie tylko „zresetowanie” instytucji jaką jest Trybunał Konstytucyjny, ale również wprowadzenie na poziomie ustawy zasadniczej przepisów doprecyzowujących sposób wyboru i funkcjonowania Trybunału. Ponadto **niezbędne staje się wprowadzenie dodatkowych elementów wspierających zasadę wzajemnego hamowania się i szachowania władz oraz depolityzacja Trybunału.***

*Prezentowany raport wskazuje na wariantowe **ścieżki wyjścia z kryzysu konstytucyjnego**, dla których każdorazowo podstawą są:*

- *Przesunięcie w stan spoczynku wszystkich osób wybranych do Trybunału Konstytucyjnego przez Sejm do dnia wejścia w życie proponowanych rozwiązań;*
- *Obsadzenie na nowo Trybunału Konstytucyjnego przy wykorzystaniu mechanizmu losowania spośród kandydatów wskazanych przez posłów;*
- *Rozłosowanie wśród nowowybranych kandydatów 5 sędziów pełniących odpowiednio 3-, 6- i 9-letnią kadencję (dla zachowania zasady częściowego uzupełniania składu Trybunału w kolejnych latach);*
- *Depolityzacja wewnętrzna (aktywizm sędziowski) i zewnętrzna (aktywni politycy stający się sędziami) Trybunału Konstytucyjnego;*
- *Doprecyzowanie kompetencji Trybunału Konstytucyjnego w zgodzie z oryginalistyczną wykładnią Konstytucji RP (eliminacja potencjału polityzacji);*
- *Wydzielenie kompetencji w zakresie rozstrzygania sporów kompetencyjnych poza Trybunał Konstytucyjny (przywrócenie Trybunału Kompetencyjnego).*
- *Ustanowienie dziennika urzędowego Trybunału Konstytucyjnego by uniemożliwić blokowanie publikowania wyroków Trybunału przez Prezesa Rady Ministrów.*

W ramach szczegółowych rozwiązań systemowych dotyczących funkcjonowania procedury wyboru w trybie ordynaryjnym po tzw. resece konstytucyjnym proponowane są dwa alternatywne warianty tj. parlamentarny i prezydencki. Oba zakładają:

- *Wskazanie na poziomie regulacji konstytucyjnej instytucji odpowiedzialnej za przeprowadzenie procedury obsadzenia wakatów;*
- *Określenie dat – na wzór rozwiązań dot. wyborów parlamentarnych i prezydenckich, w jakich instytucja wskazana musi przeprowadzić procedurę uzupełnienia składu;*
- *Określenie sankcji politycznej za niezrealizowanie w terminie wyborów uzupełniających.*

Raport uzupełniony jest o modelowe rozwiązania w zakresie przepisów konstytucyjnych właściwych dla obu proponowanych wariantów rozwiązania kryzysu konstytucyjnego. Prezentowane rozwiązanie nie premiuje żadnej ze stron konfliktu, ani żadnego stronnictwa politycznego.

Reset Trybunału Konstytucyjnego

Brak uznania Trybunału Konstytucyjnego i wybranych do niego sędziów przez część klasy politycznej oraz jego instrumentalizacja sprawiają, że punktem wyjścia dla zreformowania tej instytucji oraz przywrócenia ładu konstytucyjnego staje się potrzeba tzw. resetu konstytucyjnego. Dla jego dokonania niezbędne jest przeniesienie w stan spoczynku wszystkich sędziów Trybunału Konstytucyjnego wybranych przez Sejm do dnia wejścia w życie nowelizacji Konstytucji RP implementującej rozwiązania naprawcze. **Przesunięci w stan spoczynku musi dotyczyć wszystkich osób wybranych przez Sejm bez względu na to czy złożyli, czy też nie ślubowania w obecności Prezydenta RP.** W ostatnich czterech kadencjach parlamentarnych osoby zgłaszane jako kandydaci do Trybunału Konstytucyjnego niejednokrotnie budzili kontrowersje polityczne – przy uznaniu ich wyjątkowej wiedzy prawniczej – i tym samym przesunięcie ich w stan spoczynku prowadzić będzie do obniżenia temperatury sporu politycznego.

Drugim krokiem w realizacji resetu konstytucyjnego jest wprowadzenie przepisów incydentalnych pozwalających na przeprowadzenie wyboru sędziów do Trybunału Konstytucyjnego pierwszej, sanowanej kadencji. **Założeniem fundamentalnym tzw. resetu konstytucyjnego jest poszukiwanie kompromisu politycznego.** Tym samym proponowane rozwiązanie zakłada uwzględnienie aktualnego układu sił w Sejmie oraz elementu losowości moderującego ewentualne obawy o „ustawianie procesu” obsadzenia sędziów. Losowanie dla pełnej przejrzystości powinno być dokonane w trakcie otwartego posiedzenia Sejmu przez przewodniczących klubów parlamentarnych, którzy kolejno losowaliby sędziów aż do wypełnienia wszystkich wakatów w Trybunale Konstytucyjnym. Propozycja zakłada:

- **wskazanie przez posłów 20 kandydatów na sędziów Trybunału Konstytucyjnego;**
- **wylosowanie spośród 20 kandydatów 5 kandydatów, którzy pełnić będą 9-letnią kadencję w Trybunale Konstytucyjnym;**
- **wylosowanie spośród 15 kandydatów 5 kandydatów, którzy pełnić będą 6-letnią kadencję w Trybunale Konstytucyjnym;**
- **wylosowanie spośród 10 kandydatów 5 kandydatów, którzy pełnić będą 3-letnią kadencję w Trybunale Konstytucyjnym;**
- **objęcie stanowiska sędziego bezpośrednio po przeprowadzeniu losowania, tak żeby wyłączyć z procedury Prezydenta RP oraz potrzebę składania ślubowania wobec niego.**

Powyższe rozwiązanie wprowadza element losowości, który nie pozwoli przewidzieć z góry „układu sił” w Trybunale Konstytucyjnym. Natomiast element konsensualności zakłada, że kandydaci będą zgłaszani przez kluby parlamentarne w sposób oddający realną pozycję polityczną poszczególnych z nich w systemie politycznym RP. Propozycja wyjściowa zakłada możliwość zgłoszenia:

- **11 kandydatów przez kluby parlamentarne konstytuujące większość rządową;**
- **7 kandydatów przez klub parlamentarny Prawa i Sprawiedliwości;**
- **2 kandydatów przez klub parlamentarny Konfederacja.**

Proponowane rozwiązanie pozwala – przy uwzględnieniu czynnika losowości – uzyskać dowolną większość w Trybunale Konstytucyjnym oraz nie pozwala przewidzieć jak długo tj. czy 3 czy też 6 lat będzie utrzymywała się dana większość w Trybunale. W tym zakresie jest to rozwiązanie w pełni konsensualne oraz niemożliwe do politycznego skorumpowania.

Co do wymogów stawianych przed kandydatami na sędziów do Trybunału Konstytucyjnego proponuje się powrót do czystego wzorca konstytucyjnego uzupełnionego o zasadę

apolityczności. Oznacza to że poszczególne kluby parlamentarne będą mogły zgłosić dowolne kandydatury spośród osób „wyróżniających się wiedzą prawniczą” tak by nie wprowadzać dodatkowych kryteriów negatywnej selekcji politycznej zgłaszanych kandydatów. Równocześnie nie będą mogły zgłaszać kandydatów, którzy w ciągu 5 lat poprzedzających wskazanie pełnili funkcję: posła, senatora, ministra, sekretarza stanu, podsekretarza stanu, wojewody.

Eliminacja przyczyn kryzysu

Pierwotnymi przyczynami kryzysu konstytucyjnego są:

- Odejście od oryginalistycznego – i specyficznego dla polskiego porządku konstytucyjnego – rozumienia pozycji ustrojowej Trybunału Konstytucyjnego
- Aktywizm sędziów Trybunału Konstytucyjnego zmierzający do obejścia przepisów Konstytucji RP (art. 239) odbierających Trybunałowi kompetencję do wydawania wykładni powszechnie obowiązującej (co wiązało się z wieloletnim i nierozstrzygniętym sporem pomiędzy Trybunałem a Sądem Najwyższym)
- Przekształcenie przez klasę polityczną Trybunału Konstytucyjnego w superparlament pozwalający *de facto* kontrolować system prawa RP i blokować z przyczyn ideologicznych, za pośrednictwem politycznych nominatów reformy wprowadzane na poziomie ustawowym przez bieżącą większość parlamentarną (co było przyczyną wyboru tzw. nadmiarowych sędziów przez koalicję PO-PSL oraz negacji tego wyboru przez PiS w 2015 roku)
- Pozostawianie Trybunału Konstytucyjnego sędzią we własnej sprawie w przypadku zaistnienia sporów konstytucyjnych (jak nierozstrzygnięty spór pomiędzy Sądem Najwyższym a Trybunałem dotyczący wyroków zakresowych i interpretacyjnych).

Gdy celem jest uniknięcie w przyszłości sporów o Trybunał Konstytucyjny należy tak znowelizować Konstytucję RP, żeby uniemożliwić wewnętrzną (aktywizm sędziowski) i zewnętrzną (aktywność partii) polityzację Trybunału. W tym celu należy:

- Doprecyzować przepisy Konstytucji RP tak by Trybunał – zgodnie z intencją twórców Konstytucji RP, możliwą do odczytania z Biuletynów Komisji Konstytucyjnej Zgromadzenia Narodowego, pozostawał jedynie negatywnym ustawodawcą, a nie pełnoprawnym superparlamentem, który może wywodzić w drodze wyroków interpretacyjnych, bądź też zakresowych normy, które stają się *de facto* prawem powszechnie obowiązującym
- Doprecyzować przepisy Konstytucji RP tak by obok *explicite* wyrażonemu zakazowi wydawania wykładni powszechnie obowiązującej wprowadzić zakaz wydawania wyroków zakresowych i interpretacyjnych (co zredukuje rolę Trybunału do kelsenowskiego strażnika spójności systemu, którego jedynym zadaniem jest eliminacja norm w przypadku kolizji norm niższego rzędu z normami wyższego rzędu)
- Doprecyzować przepisy Konstytucji RP w zakresie procedury wyboru sędziów tak by nie były one materią ustawową i nie mogły być zmieniane przez bieżącą większość parlamentarną dla doraźnych celów politycznych.
- Znowelizować przepisy Konstytucji RP tak by przywrócić funkcjonujący w okresie międzywojennym Trybunał Kompetencyjny, którego jedyną kompetencją będzie rozstrzyganie sporów kompetencyjnych pomiędzy naczelnymi konstytucyjnymi organami państwa, czyli również sporów gdzie stroną może być wyraźnie uregulowany Trybunał Konstytucyjny. Trybunał Kompetencyjny składać się będzie (w nawiązaniu

do regulacji okresu międzywojnia) z wirylistów, tj. Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego, Prezesa Trybunału Konstytucyjnego oraz przedstawiciela Prezydenta RP, 5 przedstawicieli Sejmu (pierwszymi przedstawicielami Sejmu zostaną zgłoszeni w procedurze „resetu konstytucyjnego” kandydaci do Trybunału Konstytucyjnego, którzy nie zostali w drodze losowania włączeni do Trybunału jako sędziowie).

Nowelizacja Konstytucji – Wariant Parlamentarny

Nowelizacja Konstytucji wprowadzająca nową regulację dotyczącą Trybunału Konstytucyjnego w wariantcie parlamentarnym tj. utrzymaną w pierwotnym duchu Konstytucji RP z 1997 roku zakłada eliminację udziału Prezydenta RP z procedury obsadzania wakatów w Trybunale. Propozycja w tym wariantcie zakłada:

- Wskazanie Marszałka Sejmu jako instytucji odpowiedzialnej za przeprowadzenie procedury wyboru przez Sejm sędziów do Trybunału Konstytucyjnego – w przypadku wykroczenia poza znowelizowany tekst Konstytucji RP marszałek podlegać będzie odpowiedzialności za delikt konstytucyjny;
- Wskazanie, że wybory przeprowadza się nie wcześniej niż na 90 dni i nie później niż na 30 dni przed zakończeniem kadencji sędziego Trybunału Konstytucyjnego, a w przypadku zaistnienia wakatów z przyczyn innej niż terminowe zakończenie kadencji wybory przeprowadza się w ciągu 45 dni od daty powstania wakatów (przepis analogiczny do regulacji dot. wyborów do Sejmu)
- Wskazanie, że wybór dokonywany jest kwalifikowaną większością co najmniej 3/5 głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów.
- Wskazanie, że kadencja sędziego Trybunału Konstytucyjnego rozpoczyna się w dniu następującym po dniu, w którym wygasa kadencja sędziego Trybunału Konstytucyjnego na miejsce, którego został wybrany. W przypadku wyboru na wakujące stanowisko w dniu złożenia ślubowania.
- Wskazanie cenzusów do realizacji biernego prawa wyborczego, które nie będą ograniczać prawa Sejmu do dowolnego kształtowania składu Trybunału Konstytucyjnego przy jednoczesnym zabezpieczeniu jego apolityczności:
 - Ukończone 35 lat w dniu wyboru (analogicznie do najwyższego cenzusu tj. ustanowionego dla Prezydenta RP);
 - Wyróżnianie się wiedzą prawniczą (tj. powielenie jedyne go dziś obowiązującego na poziomie Konstytucji RP cenzusu *quasi*-wykształcenia, czy wiedzy)
 - Brak zajmowania w okresie 5 lat przed wyborem stanowiska: posła, senatora, ministra, sekretarza stanu, podsekretarza stanu, wojewody.
- Wskazanie, że ślubowanie – analogicznie do przepisów dot. posłów i senatorów – przed rozpoczęciem sprawowania funkcji wybrany sędzia składa przed Sejmem
- Wzmocnienie redakcji przepisu dot. ustawy o Trybunale Konstytucyjnym przez wskazanie, że zakres jej regulacji może dotyczyć wyłącznie organizacji Trybunału oraz sposobu postępowania przed – by wyeliminować możliwość modyfikacji procesu wyboru sędziów Trybunału na poziomie ustawowym.
- Upoważnienie Prezydenta RP do skrócenia kadencji Sejmu w przypadku braku wyboru sędziego Trybunału w terminie wskazanym w przepisach konstytucyjnych.

Nowelizacja Konstytucji – Wariant Prezydencki

Nowelizacja konstytucji wprowadzająca nową regulację dotyczącą Trybunału Konstytucyjnego w wariantcie prezydenckim to próba odejścia od pierwotnego założenia dotyczącego sposobu kreowania Trybunału i uznanie wypracowanej politycznej formuły równoważenia się dwóch władz pochodzących z wyborów bezpośrednich tj. władzy prezydenckiej oraz władzy parlamentarnej. Propozycja w tym wariantcie zakłada:

- Wskazanie Prezydenta RP jako odpowiedzialnego za proces wyboru sędziów Trybunału Konstytucyjnego.
- Wskazanie, że Prezydent RP wskazuje i przedstawia Marszałkowi Sejmu kandydata na sędziego nie wcześniej niż na 90 dni i nie później niż na 30 dni przed zakończeniem kadencji sędziego Trybunału Konstytucyjnego, a w przypadku zaistnienia wakatu z przyczyn innej niż terminowe zakończenie kadencji w ciągu 45 dni od daty powstania wakatu (przepis analogiczny do regulacji dot. wyborów do Sejmu)
- Wskazanie, że Sejm w ciągu 21 dni może większością bezwzględną, w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów odrzucić lub zaakceptować kandydata wskazanego przez Prezydenta RP. W przypadku bezskutecznego upływu terminu 21 dni uznaje się, że Sejm zaakceptował kandydata zgłoszonego przez Prezydenta RP.
- Wskazanie, że w przypadku odrzucenia kandydata przez Sejm Prezydent RP wskazuje nową kandydaturę w ciągu 14 dni (wariant współpracy wzorowany jest na współpracy izb w przypadku wyboru Rzecznika Praw Obywatelskich – wariant ten jak empirycznie dowiedziono jest skuteczny nawet w warunkach polaryzacji oraz odmiennych orientacji politycznych instytucji zaangażowanych w proces).
- Wskazanie, że kadencja sędziego Trybunału Konstytucyjnego rozpoczyna się w dniu następującym po dniu, w którym kończy się kadencja sędziego Trybunału Konstytucyjnego na miejsce, którego został wybrany. W przypadku wyboru na wakujące stanowisko w dniu złożenia ślubowania.
- Wskazanie cenzusów do realizacji biernego prawa wyborczego, które nie będą ograniczać prawa Prezydenta i Sejmu do dowolnego kształtowania składu Trybunału Konstytucyjnego przy jednoczesnym zabezpieczeniu jego apolityczności:
 - Ukończone 35 lat w dniu wyboru (analogicznie do najwyższego cenzusu tj. ustanowionego dla Prezydenta RP);
 - Wyróżnianie się wiedzą prawniczą (tj. powielenie jedyne go dziś obowiązującego na poziomie Konstytucji cenzusu *quasi*-wyszkolenia czy wiedzy)
 - Brak zajmowania w okresie 5 lat przed wyborem stanowiska: posła, senatora, prezesa rady ministrów, ministra, sekretarza stanu, podsekretarza stanu, wojewody.
- Wskazanie, że ślubowanie przed rozpoczęciem sprawowania funkcji wybrany sędzia składa wobec Prezydenta RP
- Wzmocnienie redakcji przepisu dot. ustawy o Trybunale Konstytucyjnym przez wskazanie, że zakres jej regulacji może dotyczyć wyłącznie organizacji Trybunału oraz sposobu postępowania przed – by wyeliminować możliwość modyfikacji procesu wyboru sędziów Trybunału na poziomie ustawowym.

Przepisy implementujące reset Trybunału Konstytucyjnego

Trybunał Konstytucyjny

Art. 188. 1. Trybunał Konstytucyjny orzeka w sprawach:

- 1) zgodności ustaw i umów międzynarodowych z Konstytucją,
- 2) zgodności ustaw z ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi, których ratyfikacja wymagała uprzedniej zgody wyrażonej w ustawie,
- 3) zgodności przepisów prawa, wydawanych przez centralne organy państwowe, z Konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi i ustawami,
- 4) zgodności z Konstytucją celów lub działalności partii politycznych,
- 5) skargi konstytucyjnej, o której mowa w art. 79 ust. 1.

2. Trybunał Konstytucyjny orzekając nie może wydawać wyroków interpretacyjnych i zakresowych. Orzeka jedynie o utracie, bądź utrzymaniu w mocy aktów normatywnych bądź przepisów prawa.

Art. 189. *(skreślony)*

Art. 190. 1. Orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne.

2. Orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego w sprawach wymienionych w art. 188 podlegają niezwłocznemu ogłoszeniu Dzienniku Urzędowym Trybunału Konstytucyjnego prowadzonym przez Prezesa Trybunału Konstytucyjnego.

3. Orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, jednak Trybunał Konstytucyjny może określić inny termin utraty mocy obowiązującej aktu normatywnego. Termin ten nie może przekroczyć osiemnastu miesięcy, gdy chodzi o ustawę, a gdy chodzi o inny akt normatywny – dwunastu miesięcy. W przypadku orzeczeń, które wiążą się z nakładami finansowymi nie przewidzianymi w ustawie budżetowej, Trybunał Konstytucyjny określa termin utraty mocy obowiązującej aktu normatywnego po zapoznaniu się z opinią Rady Ministrów.

4. Orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego o niezgodności z Konstytucją, umową międzynarodową lub z ustawą aktu normatywnego, na podstawie którego zostało wydane prawomocne orzeczenie sądowe, ostateczna decyzja administracyjna lub rozstrzygnięcie w innych sprawach, stanowi podstawę do wznowienia postępowania, uchylecia decyzji lub innego rozstrzygnięcia na zasadach i w trybie określonych w przepisach właściwych dla danego postępowania.

5. Orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego zapadają większością głosów.

Art. 191. 1. Z wnioskiem w sprawach, o których mowa w art. 188, do Trybunału Konstytucyjnego wystąpić mogą:

1) Prezydent Rzeczypospolitej, Marszałek Sejmu, Marszałek Senatu, Prezes Rady Ministrów, 50 posłów, 30 senatorów, Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego, Prezes Naczelnego Sądu Administracyjnego, Prokurator Generalny, Prezes Najwyższej Izby Kontroli, Rzecznik Praw Obywatelskich,

- 2) Krajowa Rada Sądownictwa w zakresie, o którym mowa w art. 186 ust. 2,
 - 3) organy stanowiące jednostek samorządu terytorialnego,
 - 4) ogólnokrajowe organy związków zawodowych oraz ogólnokrajowe władze organizacji pracodawców i organizacji zawodowych,
 - 5) kościoły i inne związki wyznaniowe,
 - 6) podmioty określone w art. 79 w zakresie w nim wskazanym.
2. Podmioty, o których mowa w ust. 1 pkt 3–5, mogą wystąpić z takim wnioskiem, jeżeli akt normatywny dotyczy spraw objętych ich zakresem działania.

Art. 192. (skreślony)

Art. 193. Każdy sąd może przedstawić Trybunałowi Konstytucyjnemu pytanie prawne co do zgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi lub ustawą, jeżeli od odpowiedzi na pytanie prawne zależy rozstrzygnięcie sprawy toczącej się przed sądem.

[Wariant parlamentarny]

Art. 194. 1. Trybunał Konstytucyjny składa się z 15 sędziów wybieranych na indywidualne kadencje przez Sejm na 9 lat. Na sędziego Trybunału Konstytucyjnego może być wybrany obywatel polski, który:

- 1) najpóźniej w dniu wyboru kończy 35 lat
- 2) korzysta z pełni praw wyborczych do Sejmu,
- 3) wyróżnia się wiedza prawniczą,
- 4) w ciągu 5 lat poprzedzających wybór nie pełnił funkcji: posła, senatora, prezesa rady ministrów, ministra, sekretarza stanu, podsekretarza stanu, wojewody.

2. Kadencja sędziego Trybunału Konstytucyjnego rozpoczyna się w dniu następującym po dniu zakończenia indywidualnej kadencji sędziego na miejsce, którego został wybrany. W przypadku wyboru na wakujące stanowisku, w dniu złożenia ślubowania, o którym mowa w ust. 3.

3. Przed rozpoczęciem sprawowania funkcji sędzia składa przed Sejmem następujące ślubowanie:

„Ślubuję uroczyście przy wykonywaniu powierzonych mi obowiązków sędziego Trybunału Konstytucyjnego służyć wiernie Narodowi, stać na straży Konstytucji, a powierzone mi obowiązki wypełniać bezstronnie i z najwyższą starannością.”

Ślubowanie może być złożone z dodaniem zdania „Tak mi dopomóż Bóg”.

4. Wybór sędziego Trybunału Konstytucyjnego zarządza Marszałek Sejmu nie wcześniej niż na 90 dni i nie później niż na 30 dni przed wygaśnięciem indywidualnej kadencji sędziego, na którego miejsce przeprowadzony ma być wybór. W przypadku powstania wakatu wybór przeprowadzany jest w ciągu 30 dni od daty powstania wakatu.

5. Wybór dokonywany jest większością co najmniej 3/5 głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów.

6. Jeżeli wybór sędziego Trybunału nie zostanie przeprowadzony w terminach określonych w ust. 4, Prezydent Rzeczypospolitej może w ciągu 14 dni zarządzić skrócenie kadencji Sejmu.

7. Prezesa i Wiceprezesa Trybunału Konstytucyjnego powołuje Prezydent Rzeczypospolitej spośród kandydatów przedstawionych przez Zgromadzenie Ogólne Sędziów Trybunału Konstytucyjnego.

[Wariant prezydencki]

Art. 194. 1. *Trybunał Konstytucyjny składa się z 15 sędziów powołanych na indywidualne kadencje przez Prezydenta RP na 9 lat. Na sędziego Trybunału Konstytucyjnego może być powołany obywatel polski, który:*

1) najpóźniej w dniu powołania kończy 35 lat

2) korzysta z pełni praw wyborczych do Sejmu,

3) wyróżnia się wiedza prawniczą,

4) w ciągu 5 lat poprzedzających wybór nie pełnił funkcji: posła, senatora, prezesa rady ministrów, ministra, sekretarza stanu, podsekretarza stanu, wojewody.

2. Kadencja sędziego Trybunału Konstytucyjnego rozpoczyna się w dniu następującym po dniu zakończenia indywidualnej kadencji sędziego na miejsce, którego został powołany. W przypadku powołania na wakujące stanowisku, w dniu złożenia ślubowania, o którym mowa w ust. 3.

3. Przed rozpoczęciem sprawowania funkcji sędziego składa wobec Prezydenta następujące ślubowanie:

„Ślubuję uroczyście przy wykonywaniu powierzonych mi obowiązków sędziego Trybunału Konstytucyjnego służyć wiernie Narodowi, stać na straży Konstytucji, a powierzone mi obowiązki wypełniać bezstronnie i z najwyższą starannością.”

Ślubowanie może być złożone z dodaniem zdania „Tak mi dopomóż Bóg”.

4. Kandydata na sędziego Trybunału Konstytucyjnego Prezydent RP przedstawia Marszałkowi Sejmu nie wcześniej niż na 90 dni i nie później niż na 30 dni przed wygaśnięciem indywidualnej kadencji sędziego, na którego miejsce przeprowadzony ma być wybór. W przypadku powstania wakat w ciągu 30 dni od daty powstania wakat.

5. Sejm w ciągu 21 dni od daty przedstawienia kandydata Marszałkowi Sejmu, Sejm może odrzucić kandydaturę co najmniej bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów. W przypadku bezskutecznego upływu terminu 21 dni przyjmuje się, że Sejm nie odrzucił kandydatury.

6. Jeżeli kandydatura przedstawiona przez Prezydenta RP zostanie odrzucona przedstawia on w ciągu 14 dni nową kandydaturę Marszałkowi Sejmu.

7. Prezesa i Wiceprezesa Trybunału Konstytucyjnego powołuje Prezydent Rzeczypospolitej spośród kandydatów przedstawionych przez Zgromadzenie Ogólne Sędziów Trybunału Konstytucyjnego.

Art. 195. 1. Sędziowie Trybunału Konstytucyjnego w sprawowaniu swojego urzędu są niezawisli i podlegają tylko Konstytucji.

2. Sędziom Trybunału Konstytucyjnego zapewnia się warunki pracy i wynagrodzenie odpowiadające godności urzędu oraz zakresowi ich obowiązków.

3. Sędziowie Trybunału Konstytucyjnego w okresie zajmowania stanowiska nie mogą należeć do partii politycznej, związku zawodowego ani prowadzić działalności publicznej nie dającej się pogodzić z zasadami niezależności sądów i niezawisłości sędziów.

Art. 196. Sędzia Trybunału Konstytucyjnego nie może być, bez uprzedniej zgody Trybunału Konstytucyjnego, pociągnięty do odpowiedzialności karnej ani pozbawiony wolności. Sędzia nie może być zatrzymany lub aresztowany, z wyjątkiem ujęcia go na gorącym uczynku przestępstwa, jeżeli jego zatrzymanie jest niezbędne do zapewnienia prawidłowego toku postępowania. O zatrzymaniu niezwłocznie powiadamia się Prezesa Trybunału Konstytucyjnego, który może nakazać natychmiastowe zwolnienie zatrzymanego.

Art. 197. Organizację Trybunału Konstytucyjnego oraz tryb postępowania przed Trybunałem określa ustawa. *Ustawa nie może wprowadzać regulacji dotyczących obsady Trybunału.*

TRYBUNAŁ KOMPETENCYJNY

Art. 197a. Trybunał Kompetencyjny rozstrzyga spory kompetencyjne pomiędzy centralnymi konstytucyjnymi organami państwa.

Art. 197b. Z wnioskiem o rozstrzygnięcie sporu kompetencyjnego wystąpić mogą: Prezydent Rzeczypospolitej, Marszałek Sejmu, Marszałek Senatu, Prezes Rady Ministrów, Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego, Prezes Naczelnego Sądu Administracyjnego, Prezes Trybunału Konstytucyjnego i Prezes Najwyższej Izby Kontroli.

Art. 197c. 1. Trybunał Kompetencyjny składa się z:

1) Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego, Prezesa Trybunału Konstytucyjnego i osoby powołanej przez Prezydenta Rzeczypospolitej,

2) pięciu członków wybranych przez Sejm spoza grona posłów i senatorów na czas kadencji Sejmu.

2. Członkowie pochodzący z wyboru powinni mieć kwalifikacje wymagane dla sędziego Trybunału Konstytucyjnego.

Art. 197d. Członek Trybunału Kompetencyjnego nie może być bez uprzedniej zgody Trybunału Kompetencyjnego pociągnięty do odpowiedzialności karnej ani pozbawiony wolności. Członek Trybunału Kompetencyjnego nie może być zatrzymany lub aresztowany, z wyjątkiem ujęcia go na gorącym uczynku przestępstwa, jeżeli jego zatrzymanie jest niezbędne do zapewnienia prawidłowego toku postępowania. O zatrzymaniu niezwłocznie powiadamia się przewodniczącego Trybunału Kompetencyjnego, który może nakazać natychmiastowe zwolnienie zatrzymanego.

Art. 198e. Organizację Trybunału Stanu oraz tryb postępowania przed Trybunałem określa ustawa.

PRZEPISY PRZEJŚCIOWE I KOŃCOWE [*dot. TK]

Art. 239. 1. W okresie 2 lat od dnia wejścia w życie Konstytucji orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego o niezgodności z Konstytucją ustaw uchwalonych przed dniem jej wejścia w życie nie są ostateczne i podlegają rozpatrzeniu przez Sejm, który może odrzucić orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego większością 2/3 głosów, w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów. Nie dotyczy to orzeczeń wydanych w następstwie pytań prawnych do Trybunału Konstytucyjnego.

2. Postępowanie w sprawach o ustalenie przez Trybunał Konstytucyjny powszechnie obowiązującej wykładni ustaw, wszczęte przed wejściem w życie Konstytucji, podlega umorzeniu.

3. Z dniem wejścia w życie Konstytucji uchwały Trybunału Konstytucyjnego w sprawie ustalenia wykładni ustaw tracą moc powszechnie obowiązującą. W mocy pozostają prawomocne wyroki sądu oraz inne prawomocne decyzje organów władzy publicznej, podjęte z uwzględnieniem znaczenia przepisów ustalonego przez Trybunał Konstytucyjny w drodze powszechnie obowiązującej wykładni ustaw.

Art. 239a. 1. Indywidualne kadencje sędziów Trybunału Konstytucyjnego wybranych przez Sejm przed [DATA DZIENNA] wygasają w dniu przeprowadzenia losowania, o którym mowa w ust. 4.

2. Do dnia [DATA DZIENNA] kluby parlamentarne zgłaszają Marszałkowi Sejmu kandydatów do objęcia funkcji sędziego Trybunału Konstytucyjnego w liczbie:

1) Klub Parlamentarny Prawo i Sprawiedliwość: 8 kandydatów

2) Klub Parlamentarny Koalicja Obywatelska – Platforma Obywatelska, Nowoczesna, Inicjatywa Polska, Zieloni: [NALEŻY WSKAZAĆ]

3) Klub Parlamentarny Lewicy (Nowa Lewica, PPS, Unia Pracy): [NALEŻY WSKAZAĆ]

4) Klub Parlamentarny Konfederacja: 2 kandydatów

5) Klub Parlamentarny Centrum: [NALEŻY WSKAZAĆ]

6) Klub Parlamentarny Polska 20250: [NALEŻY WSKAZAĆ]

3. Kandydatem na sędziego Trybunału Konstytucyjnego może być obywatel polski, który:

1) najpóźniej w dniu wskazania jako kandydat kończy 35 lat

2) korzysta z pełni praw wyborczych do Sejmu,

3) wyróżnia się wiedza prawniczą,

4) w ciągu 5 lat poprzedzających wskazanie na kandydata nie pełnił funkcji: posła, senatora, prezesa rady ministrów, ministra, sekretarza stanu, podsekretarza stanu, wojewody.

4. W ciągu 14 dni o dacie wskazanej w ust. 2 Marszałek Sejmu zarządza losowanie sędziów Trybunału Konstytucyjnego spośród kandydatów zgłoszonych przez kluby parlamentarne. Losowania na indywidualne kadencje dokonują w kolejności wskazanej w ust. 2 i do wypełnienia wszystkich 15 stanowisk sędziowskich w Trybunale Konstytucyjnym, przewodniczący klubów parlamentarnych. Pierwszych 5 wylosowanych kandydatów pełni indywidualne kadencje trwające 9 lat. Kolejnych 5 wylosowanych kandydatów pełni indywidualne kadencje trwające 6 lat. Kolejnych 5 wylosowanych kandydatów pełni indywidualne kadencje trwające 3 lata. 5 kandydatów nie wylosowanych obejmuje funkcje członków Trybunału Kompetencyjnego, o których mowa w art. 197c ust. 1 pkt 2).

5. Indywidualne kadencje wylosowanych sędziów Trybunału Konstytucyjnego rozpoczynają się w dniu następującym po dniu losowania, o którym mowa w ust. 4.